

การศึกษาวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5

ตำบลบ้านเหล่า อำเภอมะเข่ จังหวัดพะเยา

AN ANALYTICAL STUDY OF THE PROJECT OF THE FIVE PRECEPTS OBSERVING VILLAGES, BAN
LAO SUB-DISTRICT, MAECHAI DISTRICT, PHAYAO PROVINCE

วิศิษฐ์ ทวีสิงห์

สาขาวิชา พระพุทธศาสนา

บทคัดย่อ

การศึกษาวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ตำบลบ้านเหล่า อำเภอมะเข่ จังหวัดพะเยา มีวัตถุประสงค์อยู่ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 2) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 และ 3) เพื่อวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 โดยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เก็บรวบรวมข้อมูลใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structured or guided interviews) และสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (data triangulation) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (สัมภาษณ์) คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสนามวิจัย จำนวน 10 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) และผู้ให้ข้อมูลสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) โดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่ายจากผู้ให้ข้อมูลเชิงลึกในพื้นที่วิจัย จำนวน 12 คน ผลการวิจัย พบว่า การอยู่ร่วมกันของชุมชนในอดีตมีความสัมพันธ์เครือญาติแบบพี่น้อง ประเพณีวัฒนธรรมที่สร้างเสริมความรักสามัคคีช่วยเหลือเกื้อกูลต่อกัน ยึดหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า อนุรักษขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นต้นทุนที่ดีของสังคม การปฏิบัติตามศีล 5 เป็นหลักธรรมให้คนทำความดี ละเว้นความชั่ว รักษากาย วาจา และใจ และการจัดการเพื่อคุ้มครองชีวิตที่ตีร่วมกัน สร้างความสุขของบุคคลและสังคม

คำสำคัญ: ศีล 5, การส่งเสริมหมู่บ้านรักษาศีล

Abstract

An Analytical Study of the Five Precepts Observing Village Project, Banlao Sub-District, Maechai District, Phayao aimed to (1) study the five precepts observation project to (2) explore guidelines to promote the project of five precepts observation, and to (3) analyze the way in promoting the project on which qualitative research was based for data collection through Semi-structured or guided interviews and Focus group discussion. Data analysis was carried out via content analysis with verification by data triangulation. Important informants (interview) village headman and 10 informants who involved in the fieldwork with purposive sampling, and 12 in-depth informants for a focus group. Findings showed that community in the past had kinship relationship along with culture and tradition promoting love and unity in a helpful way, following the Buddha's teaching, preserving tradition as a social capital. Five precepts observation is the way to instruct people to do good deeds, to refrain from evils, to guard body, speech, and mind, and to manage in order to protect life together for creating happiness to people and society.

Keywords: Five Precept, Promoting Village in Five Precepts Observation

บทนำ

พุทธศาสนาเป็นหนึ่งในศาสนาที่สำคัญของโลก ที่ถือกำเนิดเมื่อ 2600 ปีมาแล้ว ในดินแดนชมพูทวีปหรือประเทศอินเดียในปัจจุบัน นับแต่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงตรัสรู้ความจริงอันประเสริฐ สาระแห่งความจริงคือธรรมดาของเหตุปัจจัยหรือกระบวนการแห่งเหตุปัจจัย ผู้ที่มองสิ่งทั้งหลายตามที่เป็นจะเข้าถึงความจริงที่เป็นกลางนี้ได้ และสมณทูตได้เผยแผ่ไปทั่วโลก ซึ่งประเทศไทย ก็ได้รับการเผยแผ่พุทธศาสนาจากประเทศอินเดียมีความเจริญรุ่งเรืองตามลำดับ จนกลายเป็นสถาบันหลักของชาติเป็นศูนย์รวมจิตใจของสังคมไทยมีบทบาทสำคัญทุกมิติ การดำเนินชีวิตของประชาชน ทั้งในวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม โดยมีหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ที่เหล่าพุทธศาสนิกชนถือปฏิบัติ

การดำรงชีวิตของปัจเจกชนในยุคปัจจุบันที่โลกมีพลวัต (Dynamic) เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสการเมือง สังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี แต่หลักธรรมยังมีความทันสมัยอยู่เสมอ ผลจากการที่พระพุทธศาสนาเข้ามามีบทบาทในวิถีชีวิตของประชาชน การปฏิบัติตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา การดำรงชีวิตตามวิถีแห่งพุทธของประชาชนที่ยึดหลักพุทธธรรม มีปัญญากำกับ เพ้าทันความเป็นไปตามหลักแห่งอริยสัจและไตรลักษณ์ จะทำให้มีความเป็นอยู่ตลอดจนถึงวิถีชีวิตที่สงบสุข สามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าสมศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ ตลอดจนถึงหลักของศีล 5 ซึ่งพระพุทธเจ้า ทรงมองเห็นถึงธรรมชาติของมนุษย์ที่มีความเห็นแก่ตัว และมีจิตสำนึกที่ตึ๋งหนืดเป็นพื้นฐานทุกคน เช่นกันจึงให้หลักการอยู่ร่วมกันโดยมีศีล หรือบทบัญญัติพื้นฐานของพระพุทธศาสนา ในการสร้างความ “ความสุข” ของบุคคลและสังคม ให้มีจิตสำนึกที่ตึ๋งหนืด สร้างสรรค์สิ่งที่ดีต่อตนเอง เพื่อนมนุษย์ สรรพสัตว์ และสรรพสิ่ง ป้องกันการกระทำที่เป็นอกุศล เช่น การประหารชีวิต ทำร้ายผู้อื่น ลักขโมย ข่มขืน หลอกลวง และการก่ออาชญากรรมได้ทุกอย่าง

ในปัจจุบันกระแสการเมืองทำให้สังคมมีความแตกแยก ขาดความสงบสุข ประชาชน มีความเห็นต่างทางการเมืองสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงชินวราลงกรณฯ ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราชในช่วงปี 2556 - 2560 ได้ดำเนินนโยบายสำคัญคือ โครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5” มีเป้าหมายเพื่อสร้างความสามัคคีปรองดองและประโยชน์สุขของประชาชนตลอดจนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ยึดมั่นในคำสอน ทางพระพุทธศาสนา ถวายแด่พระราชาผู้ทรงธรรมแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระบรมราชินีนาถซึ่งรัฐบาลได้มอบหมายให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ร่วมกับกระทรวงมหาดไทย และคณะสงฆ์ ดำเนินการในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์, 2558)

คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (ค.ส.ช.) ร่วมกับรัฐบาล และคณะสงฆ์โดยสมเด็จพระมหาวีรวงศ์ญาณสังวร ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช ได้มีโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ให้พุทธศาสนิกชนน้อมนำหลักศีล 5 ไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน สร้างความปรองดองสมานฉันท์ มีความรักความสามัคคี โดยเริ่มจากครอบครัว หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด โดยสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ร่วมกับกระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานนำไปสู่การปฏิบัติ กำหนดพื้นที่ดำเนินการพร้อมกันทั้งประเทศอำเภอละ 1 แห่ง ซึ่งแบ่งการปกครองจำแนกเป็น 6 ตำบล 66 หมู่บ้าน ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และได้สนองตอบโดยนำแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม สร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นต้นแบบให้แก่พื้นที่อื่น

การปฏิบัติตามศีล 5 ถือเป็นหลักธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์รวมถึงยังเป็นทั้งมรรควิธีการพัฒนาชีวิต และการจัดการเพื่อคุ้มครองชีวิตที่ดีร่วมกัน กอปรกับเป็นนโยบายสำคัญของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (ค.ส.ช.) ร่วมกับรัฐบาล และคณะสงฆ์โดยสมเด็จพระมหาวีรวงศ์ญาณสังวร ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช “โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5” สร้างความสามัคคีปรองดอง ดำรงชีวิตอย่างสงบ สังคมอยู่เย็นเป็นสุข ดังนั้น จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะ

ศึกษาในเรื่อง “การศึกษาวិเคราะห์แนวทางการส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ตำบลบ้านเหล่า อำเภอมะแมใจ จังหวัดพะเยา”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5
2. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของชุมชน
3. เพื่อวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ตำบลบ้านเหล่า อำเภอมะแมใจ จังหวัดพะเยา” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เก็บรวบรวมข้อมูลใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structured or guided interviews) และสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (data triangulation) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

ประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (สัมภาษณ์) คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในตำบลบ้านเหล่า อำเภอมะแมใจ จังหวัดพะเยา จำนวน 10 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) และผู้ให้ข้อมูลสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) ในตำบลบ้านเหล่า อำเภอมะแมใจ จังหวัดพะเยา จำนวน 12 คน โดยกำหนดเกณฑ์คัดเลือก (Inclusion criteria) อาศัยอยู่จริงในพื้นที่

ผลการศึกษา

การศึกษาวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ตำบลบ้านเหล่า อำเภอมะแมใจ จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยได้นำเสนอเนื้อหาสาระผลการศึกษา ดังต่อไปนี้

โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5

1. การอยู่ร่วมกันของชุมชนที่อาศัยอยู่แต่เดิม พบว่าการอยู่ร่วมกันของชุมชนแต่เดิมก่อนที่จะมีการส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 สมัยก่อนชุมชนมีความร่วมมือกันดีจะรื้อบ้านหลังหนึ่งก็จะมาร่วมกันภายใน 1 วัน ให้เสร็จ หลังจากนั้นก็จะมีการกำหนดสร้างบ้านใหม่ขึ้นมาได้ร่วมกันอีกครั้งหนึ่งโดยผลัดกันมาคนละ 1 วันหรือ 2 วัน จนเสร็จเรียบร้อย โดยไม่มีค่าแรงและผู้หญิงก็ร่วมมือทำกับข้าวเลี้ยงคนที่ช่วยกันทำบ้าน (สมศักดิ์ ก่าอินตา, 2560) แต่เดิมาเราอยู่กันแบบพี่น้อง เอื้อเฟื้อเกื้อกูลกันแบบมีความสุขแบ่งกันกินกันใช้ เช่น การต้มไก่ พ่อแม่บอกให้ลูกยกไปให้บ้านปู่ตายาย ญาติพี่น้อง หลังจากนั้นเราก็ได้กินต้มไก่ตลอดปีเพราะเราให้เขา เขาให้เรามีความสุข เรื่องศาสนาพ่อแม่ก็ชวนลูกหลานเข้าวัดทำบุญ บางทีบ้านอื่นมีงานใหญ่พ่อแม่ก็ชวนลูกหลานไปด้วย แนะนำให้รู้จักกันญาติพี่น้อง ก่อให้เกิดความรักใคร่ สามัคคีผูกพันกันให้มีความเคารพอ่อนน้อม (ศรีมูล ใจยะสุข, 2560)

การอยู่อาศัยร่วมกันแต่เดิม ซึ่งเป็นสมัยยังไม่เจริญสื่อสารประชาสัมพันธ์ต่างๆ ไม่มี อาศัยแบบพี่น้องพึ่งพาอาศัย เคารพผู้ใหญ่ เชื่อฟังผู้ใหญ่สั่งสอน ของใช้อุปกรณ์การประกอบอาชีพต่างๆ ใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านโดยแทบไม่ใช้เงินทอง (สนั่น สายเครื่องรงค์, 2560) อยู่ด้วยกันแบบไม่ระแวงกันเช่น ไม่กันรั้ว เป็นต้น แล้วพึ่งกัน โดยเรียกกันข้าวอีกอย่างก็เอื้อเฟื้อกัน เช่น แบ่งเป็นอาหาร เป็นต้น ร่วมกันทำงาน เช่น ลงแขก ช่วยกันเกี่ยวข้าว มีความสามัคคีกันดีมีศีลห้าอยู่ในใจเสมอไป ไม่มีโรงกลั่นสุราในหมู่บ้าน (สังคม หรดี, 2560) อยู่อย่างสงบสันติ มีการร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ ในวันสำคัญเกี่ยวกับหลักพุทธธรรม (เกษม สอนา, 2560)

การอยู่ร่วมกันมาตั้งแต่โบราณจนถึงปัจจุบันย่อมมีความแตกต่างกัน เนื่องจากโลกเจริญรุ่งเรือง จึงทำให้คนรุ่นเก่าและรุ่นใหม่ ย่อมมีความแตกต่างกันไปอย่างรวดเร็วสมัยบรรพบุรุษจะทำการสิ่งใดย่อมจะช่วยเหลือกันและกัน ในปัจจุบันจะต้องใช้เงินเป็นที่ตั้ง จึงทำให้คนในปัจจุบันขาดความสามัคคี มีแต่การแข่งขัน มีสี มีพวก คนในชุมชนไม่มีความเข้าใจ หลักธรรมของศีล 5 เท่าที่ควรยึดถือปฏิบัติไม่ถูกต้อง เกิดอบายมุขต่าง ๆ ในหมู่บ้าน เช่น การพนันการทะเลาะวิวาท (เสาร์แก้ว แสนเขียว, 2560)

การอยู่ร่วมกันในอดีตถือว่ามีความสุขกว่าในปัจจุบันมากมีการปกครองแบบพ่อปกครองลูก จะทำอะไรให้เกียรติผู้ใหญ่เสมอ มีความเคารพผู้ใหญ่และผู้ใหญ่ และครูบาอาจารย์และยึดหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าอย่างเคร่งครัด เช่น พาลูกเข้าวัดทำบุญอยู่อย่างสม่ำเสมอ พาลูกไปเป็นลูกศิษย์วัดให้ศึกษาธรรมะ และให้ลูกบวชเป็นสามเณรเป็นพระจำนวนมาก ทำให้จิตใจของคนในอดีตอ่อนโยนมาก ๆ มีความเกรงกลัวต่อบาปและสามารถรักษาวินัยธรรมประเพณีที่ดีงาม สืบมาจนถึงปัจจุบันให้ลูกหลานสืบทอดกันต่อไป การอยู่ร่วมของชุมชนอยู่ด้วยกันแบบเครือญาติทุกครัวเรือน นับถือศาสนาพุทธสืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ สั่งสอนลูกหลานให้เป็นคนดี โดยมีที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ของชุมชนคือวัดเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ และชุมชนอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขตลอดมา กล่าวได้ว่า เป็นชุมชนที่พึ่งพากันแบบพี่น้อง เข้าใจซึ่งกันและกันมีอะไรก็แบ่งปันช่วยเหลือกัน รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม สอนลูกสอนหลานตามประเพณีและงานบุญต่าง ๆ ให้ประพฤติปฏิบัติตามปู่ตายายพาเข้าวัดในวันสำคัญต่าง ๆ ได้ดีต่อมาเมื่อประมาณ 20 กว่าปี บ้านเมืองเปลี่ยนแปลงไปเลยเป็นชุมชนสังคมที่เห็นแก่ตัวมากขึ้น ไม่รักษามโนธรรมประเพณีที่ดีไว้ ขาดศีลธรรมประจำใจ ไม่มีความละอายความเกรงกลัวต่อบาป พูดกันไม่รู้เรื่องไม่ปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน ไม่เป็นที่พึ่งพ้อง พึ่งพากันไม่ได้ต่างคนต่างเห็นแก่ตัว ไม่นึกถึงส่วนรวม” (นิรันดร์ มรรควัน, 2560)

2. การอยู่ร่วมกันของชุมชนหลังมีโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5

พบว่า ส่วนใหญ่รักษาศีล 5 โดยการพึ่งเทศน์ ทำบุญสืบทอดกันมาตั้งแต่ปู่ตายาย (เสาร์แก้ว แสนเขียว, 2560) ทำให้เกิดความสามัคคี ในหมู่บ้านมากขึ้น ปัญหาการทะเลาะวิวาทในครอบครัวลดน้อยลงคนในหมู่บ้านเข้าใจหลักธรรมของศีล 5 ปฏิบัติได้อย่างถูกต้องสามารถอธิบายให้ลูกหลานฟังเข้าใจได้ การอยู่ร่วมกันในชุมชนหลังจากหมู่บ้านรักษาศีล 5 เข้ามีเมื่อปี 2557 เป็นต้นมาที่ระดับหนึ่ง เนื่องด้วยสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน มีการแข่งขันกันสูงมากและมีค่าใช้จ่ายในครัวเรือนมากขึ้น พ่อแม่ต้องออกไปทำงานหาเงินมาจุนเจือครอบครัว และส่งลูกหลานไปเรียนหนังสือในเมืองใหญ่จำนวนมากทำให้ครอบครัว เป็นครอบครัวแหว่งกลาง พ่อแม่ไม่มีเวลาสั่งสอนลูกหลานทำให้เยาวชนไม่สนใจในเรื่องนี้มากนัก และผู้คนกลุ่มใช้แรงงานก็ไม่ค่อยสนใจเท่าใดนัก เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจฝืดเคืองต้องทำมาหาเลี้ยงชีพ มีแต่คนแก่และคนวัยใกล้เกษียณเท่านั้นที่ใส่ใจในโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 แต่ด้วยความเป็นคนพุทธในสายเลือดเยาวชน - กลุ่มวัยทำงานก็ยังเกรงกลัวต่อบาป ยึดถือหลักศีล 5 ข้อได้ดีพอสมควร เช่น ในปัจจุบันในชุมชนไม่มีคนที่ลักเล็กขโมยน้อยเหมือนแต่ก่อนแล้วไม่ฆ่าสัตว์ เพื่อความสนุกสนานเหมือนในอดีต และที่ดีที่สุดของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 และได้ผลมากที่สุดคือ จดเกล้าเข้าพรรษาทำให้คนสนใจที่จะเลิกเหล้าช่วงเข้าพรรษาเป็นจำนวนมากนี่คือความเปลี่ยนแปลงและแตกต่างจากอดีตที่ยังไม่มีโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 มาถึงแม้สภาพชุมชน - ครัวเรือน ไม่เหมือนอดีตที่ผ่านมาจะเป็นครอบครัวใหญ่ที่อบอุ่นมีการปกครองกันแบบพ่อแม่ปกครองลูกอยู่กันชุมชนที่อบอุ่น ด้วยสภาพชุมชน - ครัวเรือนในปัจจุบันเป็นครอบครัวเดี่ยวและต้องออกไปทำงานนอกบ้านมีโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 มาถือว่าชุมชนได้ตอบรับและปฏิบัติศีล 5 ได้ดีพอสมควร

การอยู่ร่วมของชุมชนโดยชุมชนนับถือพระพุทธศาสนาอยู่แล้วและรักษาศีล 5 ทุกครัวเรือนสืบทอดมาตั้งแต่ปู่ตายาย โดยเข้าวัดฟังธรรมะ ทุกวันพระ จะเข้าวัดทำบุญรักษาศีล 5 มาตลอดจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นโครงการที่ดี ถ้าคนเข้าใจนำไปประพฤติปฏิบัติก็จะเกิดความสุข ความเจริญกับครอบครัว ชุมชนมีความเข้าใจในหลักการรักษาศีล 5 มากขึ้น ทำตามที่เคยทำตามปากติ รู้จักรักใคร่สามัคคี มีอะไรช่วยกันคิดช่วยกันทำไม่มีการร้องเรียนมีเรื่อง

อะไรจะพูดจากันก่อน ไม่ถือโทษโกรธเคือง ไม่มีชี้นิ้วมาอะอะวอยวายไม่มีการตั้งวงเหมือนเมื่อก่อนไม่มีการลักเล็กขโมยน้อยเกิดขึ้นในชุมชนรู้จักการเคารพนับถือผู้หลักผู้ใหญ่เชื่อฟังมีเหตุ มีผล คนในชุมชนรู้จักการออกความคิดเห็นและยอมรับในประชาคมตามมตินั้น ซึ่งเป็นการดีเพื่อกระตุ้นตนเองซึ่งอยู่ในสถานภาพที่เปลี่ยน หันมาระลึกถึงในอดีตที่ผ่านมาเราเคยอยู่แบบเรียบง่าย และประหยัด ปัจจุบัน เทคโนโลยีสมัยใหม่ประกอบการใช้ภายในครัวเรือนก็สูงขึ้นก็หวนกลับมาคิด สิ่งที่ไม่จำเป็นและเคยปฏิบัติ ที่ผ่านมาวิเคราะห์แล้วแต่อยู่ในศีล 5 ที่สมควรนำมาปฏิบัติต่อไป และมีการงดดื่มสุราเป็นต้น บางคนงดได้ บางคนงดได้จำพรรษา บางคนงดได้ตลอดชีวิต เป็นผลดีต่อสุขภาพของคนในชุมชน แต่ก็มีบางคนยังไม่เข้าใจคำว่าศีล 5 ข้อ ทำได้ไม่ครบ 5 ข้อ ทางพระสงฆ์ก็ได้จัดอบรม ถ้าหากว่าท่านจะเข้าร่วมโครงการศีล 5 นั้นไม่ต้องถือวาทให้ครบทุกข้อ ข้อใดที่สมควรปฏิบัติก็ทำ

3. แนวทางการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของชุมชน

แนวทางการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของชุมชน พบว่าวัดต้องทำโครงการดีๆ ควบคู่กับหมู่บ้านรักษาศีล 5 ด้วย เช่น โครงการพ่อแม่พาลูกเข้าวัดทำบุญทุกวันพระ ร่วมกับทางโรงเรียนต้องทำโครงการพาเด็กเข้าปฏิบัติธรรมนั่งสมาธิ ฟังธรรมอย่างน้อยเดือนละ 2 ครั้ง วันขึ้นแรม 15 ค่ำ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำอย่างจริงจัง ไม่ใช่มีโครงการก็มาพูด พอเสร็จโครงการแล้วก็เงียบไป ให้ชุมชนดูแลคัดเลือกบุคคลตัวอย่างที่ปฏิบัติปฏิบัติชอบกับการรักษาศีล 5 ข้อไปปฏิบัติได้ดี ขอให้ส่งรายชื่อบุคคลไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องออกเกียรติบัตร และมีรางวัลให้ (นายชัย ใจแล, 2560) การณรงคให้ชาวบ้านรักษาศีล 5 พร้อมทั้งเชิญชวนคนในครอบครัวรักษาศีล 5 โดยกรอกใบสมัครเข้าร่วมโครงการเพื่อเป็นหลักฐาน และเพื่อแสดงถึงความตั้งใจจริงของประชาชนในชุมชน ในหมู่บ้านชุมชนก็นับถือพุทธศาสนาอยู่แล้วโลกจะร่มเย็นดับขันธ์ได้ด้วยพระพุทธานุภาพ ซึ่งต้องมีหน่วยงานที่เข้ามาทำโครงการให้ชัดเจน บูรณาการกับทางวัดซึ่งเป็นจุดศูนย์รวมจิตใจของพุทธศาสนาให้พระสงฆ์ร่วมกับผู้นำ เป็นผู้นำในการให้ความรู้เรื่องศีล 5 ให้กับชุมชน ให้เข้าใจแก่นแท้ของศีล 5 ว่าดีหรือไม่ดีอย่างไรให้ทางโรงเรียนนำนักเรียนเข้ามาอบรมเรื่องศีล 5 เป็นประจำ จะได้ซึมซับตั้งแต่เล็กๆ จะได้รู้จักบาปบุญคุณโทษ จะต้องทำกันอย่างจริงจัง ไม่ใช่ทำวันนี้ โครงการนี้หมดก็หายไป ไม่ทำต่อเนื่อง ก็ไม่เกิดประโยชน์อะไร และทำให้คนในปัจจุบันเรียนรู้ และส่งเสริมให้ลูกหลาน ได้รับรู้การส่งเสริมรักษาศีล 5 สืบต่อไป พระสงฆ์ ก็คงจะใช้ในการพูดคุยทุกวันพระที่ทำพิธีทุกที่ทุกงาน และทางผู้ใหญ่บ้านก็จะประชาสัมพันธ์เสียงตามสายของหมู่บ้านบ่อยๆ เพื่อที่จะชักจูงสร้างความเข้าใจของประชาชนในหมู่บ้าน ได้รับทราบการปฏิบัติศีล 5 ข้อ ควรมีกติกาหมู่บ้านที่เข้มงวดตามหลักประชาคม บทลงโทษผู้กระทำผิดอย่างจริงจังให้เป็นตัวอย่าง ยกย่องส่งเสริมคนทำดีให้ออกหน้าออกตา มอบเกียรติบัตร ประชาสัมพันธ์หอกระจายข่าวให้รู้ผลได้ผลเสียของการกระทำนั้น พูดคุยให้คนกระทำความผิดให้รู้จักบาปบุญคุณโทษ ส่งเสริมเด็กเยาวชนให้รู้จักการรักษาศีลเป็นนิจ (ศรีมูล ใจยะสุข, 2560) โดยปลูกฝังตั้งแต่เด็กในโรงเรียนมีป้ายประชาสัมพันธ์ และประพาดติดนอกรอบ ตลอดจนมีป้ายประชาสัมพันธ์และการประพาดติดนอกรอบ ตลอดจนมีทีมงานเผยแพร่ ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของวัฒนธรรม และทางพระสงฆ์ลงในพื้นที่แต่ละจุด อาจเป็นโครงการธรรมะสัญจร มีวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถอธิบาย เพื่อกระตุ้นให้แต่ละพื้นที่มีความสนใจ และหวนกลับมาใช้ชีวิตการเป็นอยู่ที่ดีไปปฏิบัติตน และบางคนหลงไปในยุคสมัยได้นำมาเปรียบเทียบการครองตัวกับชีวิตประจำวัน ยึดหลักคุณธรรม 10 ประการ ควบคู่กับการรักษาศีล 5 ควรมีแนวทางของทางพระสงฆ์ช่วยอีกทางหนึ่ง เวลาไปงานศพ พระไปเทศน์ก็ตั้งขอให้พระรูปนั้น บรรยายเรื่องสุรา ใ้งดการดื่มให้น้อยลง หรืองดตลอดชีวิต ควรเป็นตัวอย่างให้แก่เยาวชน เป็นต้น อีกอย่างหนึ่งผู้นำในตำบลนั้น ๆ ต้องเข้าพรรษาทุกคน เป็นตัวอย่างให้พี่น้องประชาชนในตำบลหรือหมู่บ้าน แนวทางคู่กับกฎหมาย ที่กำหนดไว้บางอย่าง เช่น ไม่ให้ดื่มเหล้าในวันสำคัญ วันพระ งานบุญ งานมวย งานเกี่ยวกับพระ วันปีใหม่เมืองไม่ให้ดื่ม วันปีใหม่ไทยไม่ให้ดื่มจัดอบรมเกี่ยวกับแนวปฏิบัติศีล 5 ให้กับคนในชุมชนให้เข้าใจ โดยเฉพาะเด็กเยาวชน ให้มีความรู้เรื่องศีล 5 เพิ่มมากขึ้น อันนำไปสู่แนวทางการปฏิบัติดีงามทำให้ลดปัญหาอบายมุขในหมู่บ้านต่อไป

การวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5

การวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

การอยู่ร่วมกันของชุมชนที่อาศัยอยู่แต่เดิม พบว่า ลักษณะการอยู่ร่วมกันในอดีตลักษณะความสัมพันธ์เครือญาติแบบพี่แบบน้อง เคารพนับถือให้เกียรติผู้อาวุโส มีความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล เช่น การลงแขกทำนา การแบ่งปันอาหาร เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน พาลูกหลานเข้าวัดทำบุญอยู่สมาธิเสมอ ส่งเสริมการบวชเรียนเป็นสามเณรเป็นพระศึกษาธรรมะ ยึดหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า เกรงกลัวต่อบาป รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม ยึดสืบที่ผ่านมามีบ้านเมืองเปลี่ยนแปลง ทำให้คนไม่มีความละเอียดความเกรงกลัวต่อบาป ขาดศีลธรรมประจำใจขาดความสามัคคี พูดกันไม่รู้เรื่อง มีแต่การแข่งขัน เห็นเงินเป็นที่ตั้ง มีความเห็นแก่ตัวไม่นึกถึงส่วนรวม

การอยู่ร่วมกันของชุมชนหลังมีโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 พบว่าการปฏิบัติตามหลักศีล 5 ทำได้ไม่ครบทุกข้อ ข้อใดสมควรปฏิบัติก็ทำ การพึ่งตนรับศีลเป็นการ ช่วยรักษาศีล 5 ที่ถือปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ปัจจุบันภาวะเศรษฐกิจที่ฝืดเคือง ทำให้ต้องดิ้นรนหาเลี้ยงชีพ มีแต่คนแก่และคนวัยใกล้เคียงที่สนใจศึกษาธรรมและประพฤติตามหลักศีล 5 โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ทำให้ชุมชนมีความเข้าใจในหลักการ รักษา ศีล ภาวนา ชุมชนมีความสงบสุขร่มเย็นยิ่งขึ้น

แนวทางการส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 พบว่าพระสงฆ์ในฐานะผู้นำศาสนาควรใช้โอกาสในวันพระ การทำพิธีทางพุทธศาสนาทุกงาน งานศพ หรือโครงการธรรมะสัญจร สร้างความเข้าใจในแนวทางปฏิบัติรักษาศีล 5 ให้แก่ประชาชนพร้อมทั้งส่งเสริมคนดีที่ประพฤติปฏิบัติชอบโดยการนำศีล 5 ไปปฏิบัติได้ดี มอบเกียรติบัตรเชิดชูเกียรติต่อสาธารณชน ให้เป็นที่ประจักษ์ชัดและการส่งเสริมยุวชนรักษาศีลเป็นนิจ เพื่อปลูกฝังต้นกล้าแห่งความดีแก่ชุมชน ในส่วนของผู้นำชุมชน ควรมีความเข้าใจแก่นแท้ของศีล 5 และร่วมกับพระสงฆ์ในการสร้างความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนสามารถเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ประชาชน บูรณาการมาตรการทางกฎหมาย ตลอดจนถึงรณรงค์สร้างกระแสการรักษาศีล 5 ในชุมชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

ข้อสรุปจากการวิจัย

โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 กับการอยู่ร่วมกันของชุมชน ตำบลบ้านเหล่า อำเภอมะนัง จังหวัดพะเยา พบว่าการอยู่ร่วมกันของชุมชนตำบลบ้านเหล่า อำเภอมะนัง ในอดีตมีความสัมพันธ์เครือญาติแบบพี่แบบน้อง อีกทั้งยังมีประเพณี วัฒนธรรม เคารพนับถือให้เกียรติผู้อาวุโส มีความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล ยึดหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า อนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม ซึ่งเป็นต้นทุนที่ดีของสังคม นับตั้งแต่วิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 ที่ผ่าน มา ส่งผลให้คนไม่มีความละเอียดความเกรงกลัวต่อบาป ขาดศีลธรรมประจำใจ ไม่มีความสามัคคี เมื่อสืบที่ผ่านความขัดแย้งทางการเมือง ได้สร้างความแตกแยกในตั้งแต่ระดับปัจเจกชน ครอบครัว จนถึงสังคม และประเทศชาติอย่างไรก็ตาม โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ตำบลบ้านเหล่า อำเภอมะนัง ร่วมกับคณะสงฆ์ และภาคีที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ได้แปลงสู่การปฏิบัติในพื้นที่ ประกอบกับการมีรากฐานต้นทุนที่ดีทางสังคม ลักษณะความสัมพันธ์เครือญาติแบบพี่แบบน้อง ขนบประเพณี วัฒนธรรมที่ดีงาม เมื่อบูรณาการกับการปฏิบัติตามหลักศีล 5 ทำให้มีความสามัคคีปรองดอง สังคมอยู่เย็นเป็นสุข

การส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของชุมชนตำบลบ้านเหล่าอำเภอมะนัง จังหวัดพะเยาตามหลักศีล 5พบว่า การปฏิบัติตามศีล 5 ถือเป็นหลักธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์รวมถึงยังเป็นทั้งมรรควิธีการพัฒนาชีวิต ทำความดี ละเว้นความชั่ว รักษากาย วาจา และใจ และการจัดการเพื่อคุ้มครองชีวิตที่ดีร่วมกัน ให้มีความสงบร่มเย็น สร้างความ “ความสุข” ของบุคคลและสังคมตำบลบ้านเหล่า อำเภอมะนัง ในอดีตนับว่ามีต้นทุนทางสังคมที่ดี การอยู่ร่วมกันแบบพี่แบบน้อง

อีกทั้งยังมีประเพณี วัฒนธรรมที่ดี การพัฒนาทางเศรษฐกิจสู่ความทันสมัยส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ความขัดแย้งทางการเมือง โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ส่งเสริมให้ประชาชนใช้เป็นหลักในการดำรงชีวิตประจำวัน สร้างความปรองดองสมานฉันท์ให้ประชาชนปฏิบัติตนใช้ศีล 5 เป็นหลักปฏิบัติการอยู่ร่วมกัน มีเหตุผล ยับยั้งชั่งใจ พัฒนาชีวิต และการจัดการเพื่อชีวิตที่ดีร่วมกัน

แนวทางการส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ตำบลบ้านเหล่า อำเภอมะนัง จังหวัดยะลาพบว่ารัฐควรมี การกำหนดเป็นแนวทางการดำเนินงานศีล 5 บูรณาการกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องร่วมกับการรณรงค์สร้างกระแสอย่าง จริงจังต่อเนื่อง ยกย่องเชิดชูเกียรติคนที่น่าหลักศีล 5 ไปใช้ในการดำรงชีวิตได้ดี สามารถเป็นต้นแบบคนดีรักษาศีล 5 พร้อมทั้งการสนับสนุนให้ชุมชนจัดกิจกรรมส่งเสริมการรักษาศีล 5 และปลูกฝังต้นกล้าแห่งความดี “ยุวชนรักษาศีล” แก่ชุมชน และจัดการให้ผู้นำชุมชนมีความเข้าใจในหลักการ ตลอดจนถึงแนวทางการปฏิบัติตามของศีล 5 สำหรับ พระสงฆ์ในฐานะผู้นำศาสนา และองค์กรสงฆ์ ควรใช้ในทุกโอกาสทั้งงานมงคล และอวมงคล หรืองานพิธีต่าง ๆ สร้าง ความเข้าใจในแนวทางปฏิบัติรักษาศีล 5 ให้แก่ประชาชน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อนโยบายของรัฐ การเรียนการสอน และ การทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้ ข้อเสนอแนะด้านหน่วยงานราชการภาครัฐ ควรกำหนดแผน หรือนโยบายอย่างจริงจัง และ ชัดเจน ในการส่งเสริมกิจกรรม หรือโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ข้อเสนอแนะด้านการเรียนการสอน กระทรวงศึกษาธิการ ควรเพิ่มหลักสูตรการศึกษาของรัฐ โดยการเพิ่มกิจกรรมภาคปฏิบัติลงไปด้วย เพื่อส่งเสริมให้เด็ก เยาวชน นักเรียน นิสิต นักศึกษา ได้เห็นคุณค่าและมีความประพฤติที่ดีงามตามหลักเบญจธรรม หรือศีล 5 และ ข้อเสนอในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของการอยู่ร่วมกันชุมชนรักษาศีล 5 เพื่อสร้างรูปแบบการ อยู่ร่วมกันที่มีความเหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์.ศีล 5 คุณค่าของชีวิตและสังคม.นนทบุรี : บริษัท ดีไซน์ ดีไลท์ จำกัด, 2558.
- สัมภาษณ์.เกษม สอนา. ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 1ตำบลบ้านเหล่า อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา, เมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2560.
- สัมภาษณ์.ชัย ใจแล. ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 12ตำบลบ้านเหล่า อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา, เมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2560.
- สัมภาษณ์.นิรันดร์ มรรควิน. ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 14ตำบลบ้านเหล่า อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา, เมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2560.
- สัมภาษณ์.ศรีมูล ใจยะสุข. ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2ตำบลบ้านเหล่า อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา, เมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2560.
- สัมภาษณ์.สนั่น สายเครือวงศ์. ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 6ตำบลบ้านเหล่า อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา, เมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2560.
- สัมภาษณ์.สมศักดิ์ ก่ออินตา. ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 1ตำบลบ้านเหล่า อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา, เมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2560.
- สัมภาษณ์.สังคม หรดี. ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 7ตำบลบ้านเหล่า อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา, เมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2560.
- สัมภาษณ์.เสาร์แก้ว แสนเขียว. กำนันตำบลบ้านเหล่าตำบลบ้านเหล่า อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา, เมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2560.